

ВИБІР МЕТОДУ ЛІКУВАННЯ РАКУ ПРОСТАТИ
Х'юз З. 41

SECTION 11.

PHYSICAL CULTURE, SPORTS AND PHYSICAL THERAPY

ГОЛКОРЕФЛЕКСОТЕРАПІЯ У КОРЕКЦІЇ ФІЗИЧНОГО ТА МЕНТАЛЬНОГО
СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ МФБС ВНАСЛІДОК ВИКОНАННЯ
ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ
Юденко О.В., Мордвінов С.Л. 46

SECTION 12.

HISTORY, ARCHEOLOGY AND CULTUROLOGY

OPEN AIR MUSEUMS AND PROSPECTS FOR CREATION SKANSEN
"LYSOGIRSKY FORT"
Novikova-Vygran O.S., Griffen L.A. 53

SECTION 13.

CULTURE AND ART

МОДУСИ ТА МОДЕЛІ ВОКАЛЬНО-АНСАМБЛЕВОЇ КОНЦЕРТНОСТІ
Кириленко Я.О. 57

РЕМІНІСЦЕНЦІЯ В МУЗЕЙНІЙ ЕКСПОЗИЦІЇ: ДО ПРОБЛЕМИ
РОЗШИФРУВАННЯ
Копилова С.В. 60

SECTION 13. CULTURE AND ART

Кириленко Яна Олексіївна

кандидат мистецтвознавства, доцент,
заст. декана з наукової роботи,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
Факультету музичного мистецтва і хореографії
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

МОДУСИ ТА МОДЕЛІ ВОКАЛЬНО-АНСАМБЛЕВОЇ КОНЦЕРТНОСТІ

Вокально-ансамблеву концертність, як сумарне поняття, можна розглядати як принцип вокально-ансамблевого мислення, в основі якого лежить динаміка наскрізного діалогу та видовищності.

Її специфіка полягає в такому: 1) в акапельному вокальному ансамблі головною властивістю концертності є багатошарова і різнобарвна фактура, яка пов'язана з вокально-тембровою палітрою; 2) вокальна ансамблевість потенційно перформативна і сценічно репрезентативна; 3) артисти ансамблю схильні до колективної імпровізаційності; 4) концертність тяжіє до просторових ефектів на сценічному майданчику; 5) кожен виконавець повинен володіти розвиненим об'ємно-просторовим мисленням й уявою; 6) вокально-ансамблева концертність пов'язана з драматургією та різноманітними актами акціонізму; 7) новітні виконавські можливості дозволяють моделювати ансамблеве звучання і створювати цікавий саунд, синтетичні вокальні партії, неординарне багатоголосся; 8) концертність допускає експерименти з надсучасними аранжуваннями для вокально-ансамблевих гуртів.

Модуси вокально-ансамблевої концертності акцентують конкретні змісти та стани, що закладені в музичному тексті ансамблевої композиції, а попередньо їх формує в своїх баченнях композитор і музикант-виконавець. Модуси-стани індивідуальні й охоплюють широкий спектр змісту від стану душі до стану всесвіту.

Їх можна класифікувати не за жанрами і навіть не за стилями, а за образністю, що виникає на основі людського сприйняття. Вони вміють впливати на думки, емоції, поведінку, перекладаються на мову переживань, представлень і ґрунтуються на інтерпретаційних властивостях вокально-ансамблевої композиції, яку сприймає слухач-глядач.

У вокально-ансамблевих композиціях використовуються неоднакові модуси, які здатні розкривати характер та емоційну атмосферу твору. Наприклад, світлий, урочистий образ передбачає переважання мажорних звучань, активних динамічних сплесків, яскравих виокремлених тембрів. У мінорному модусі – елегантний, ліричний або драматичний настрій, переважання мінорних і раптових звучань, більш стримана динаміка, м'яка атака або приглушене звучання.

Спокій асоціюється з плавною мелодичною лінією, консонантною гармонією, повільним темпом, рівномірним ритмом, а радість і веселість – жваво-танцювальною гармонією, синкопованим й акцентованим ритмом, сучасною благозвучністю, швидким

темпом, застосуванням різноманітних вокальних технік і гучної динаміки. Роздумам притаманні агогічні відхилення, мажоро-мінорні модуляції, неяскраві динамічні рухи, затемнений тембр тощо.

Але важливо зазначити, що модуси-стани не є чітко фіксованими категоріями, бо один і той самий музичний твір може викликати різні емоційні стани у різних слухачів залежно від їхнього особистого досвіду, настрою й інших факторів.

Зміна модусу може бути потужним засобом музичної виразності. Модусні контрасти використовуються для підкреслення образно-емоційних перемін, розподілення форми твору, створення драматургічного розвитку.

Модуси відіграють важливу роль в ансамблевій концертності, впливаючи на згуртованість і злагодженість ансамблю, інтонаційну чистоту з чітким усвідомленням ладових тяжінь і функціональних зв'язків, темброве багатство саунду, динамічну контрастність тощо. Розуміння модусних закономірностей дає виконавцям цінний інструмент задля досягнення виразності, гармонічності та відчуття глибини вокально-ансамблевого звучання.

Із вище зазначеного випливає можливість визначення *модусу вокально-ансамблевої концертності* як інтонаційної основи для побудови композиторських та виконавських моделей жанру, його трактування на рівні конкретного ансамблевого твору, що посилює експресію художньо-образного й емоційного змісту композиції, її жанрові та стильові риси.

Це здійснюється як самим композитором, аранжувальником (задум і його реалізація у тексті), так і виконавцями (ретрансляція-інтерпретація твору) та слухачем-глядачем (сприйняття-інтерпретація твору в контексті його цілісного модусу).

Через модуси може пролягати особлива лінія класифікації вокально-ансамблевих творів, де вони групуються за ознаками типів змісту: наприклад, піднесений, пафосний, лірико-споглядальний, жартівливий, напружено-драматичний, жанрово-картинний, блискучий, бадьоро-танцювальний, енергійно-поліритмічний тощо.

Відмінність двох понять «модус» і «модель» полягає в різнорівневості: «модус» – всеосяжна категорія змістовної єдності, що відображена в музичному творі, а «модель» є схемою, зразком, аналогом модусу, що представлені у спрощеному й одночасно узагальненому варіанті.

Модуси реалізуються у відповідних моделях, що мають безперервно-змінливий характер. Творити за моделями – означає орієнтуватися на зразки, або створювати нові зразки, що є актуальним для виконавської практики сьогодення. Моделі – це перехід смислу в конкретні музично-виразні засоби ансамблевої композиції.

Моделі вокально-ансамблевої концертності мають універсальний статус і відображають властивості комплексу музично-виразних засобів того чи іншого жанру у зв'язку з приналежністю до певного стилю пісні. Жанр і стиль ансамблевого твору співвідносяться синхронно, виявляючи моно-, полі- та лібро-якості, що виявляються у різному співвідношенні.

Моно-якість в ансамблевій композиції сприймається як однастайний (однаковий), без численних варіацій чи відхилень від основної ідеї. Може варіюватися в залежності від жанру, стилю пісні й інтенцій композитора чи виконавця. Полі-якість вагома для досягнення певного ефекту або враження завдяки гібриду в творі різноманітних жанрово-стильових елементів, незбалансованості, навіть хаосу для досягнення конкретного мистецького виразу. Лібро-якість (вільний жанр або стиль) встановлює міжвидове, міжжанрове, міжмистецьке поєднання, так поширене на сучасній сцені сьогодення [1].

Моделі особистісних інтерпретацій модусів представлені у виборі та трактуваннях жанрів і стилів ансамблевого твору у творчості сучасних українських авторів і виконавців, які звертаються до цього виду музики.

Модельність безпосередньо пов'язана зі специфікою музики, яка за своєю природою тяжіє до поезики, лірики, має чи не найвищі здібності до передачі афективного змісту, до відображення найрізноманітніших психічних станів людини.

Отже, модуси-змісту у вокально-ансамблевій концертності прямо співвідносяться з такими властивостями як концепція, діалог, репрезентативність, свобода форми. Через модуси-змісти вокально-ансамблеві композиції диференціюються за різними типами. Модуси-форми формуються у моделях, що вбачають безперервний та нестійкий характер, і реалізують свої типові моделі у сучасно-виконавській практиці.

Список використаних джерел:

1. Кириленко Я. О. Інтермедіальні зв'язки в сучасних хорових композиціях (на прикладі перформансу В. Мужчиля «Подолання»), *Fine Art and Culture Studies*. 2022. Вип. 1, С. 77–82.
2. Овсяннікова-Трель О. А. «Нова простота» як системний жанрово-стильовий феномен в сучасному музичному мистецтві : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 448 с.
3. Приходько О. В. Хорова музика а cappella другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: теоретичне осмислення і виконавські підходи : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2017. 255 с.
4. Салдан С. Жанрово-стильове моделювання в структурному аналізі музичних творів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство*. 2009. Т. 20, № 1. С. 36–40.
5. Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури : монографія. Київ : НАКККіМ, 2012. 320 с.